

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesimâ-nonâ Julii.

M. PETRO BOURDELOT, Medico Regis ordinario, Præside.

An Oryzæ usus saluberrimus?

I.

IVERE & nutriri diversa nomina, res eadem: vita perennis nutritio, indesinenti sanguinis circuitu peragitur, vix septem dies duratura, si novus in horas ab alimentis liquor, continuò effluentis ruinam non repararet. Alimentum illud omne cujus succo instauratur sanguis, cibo, potu, & spiritu continetur; cibi minor necessitas, potûs major, aëris maxima; potu, citissimè nimirum permeabili, refici faciliùs quam cibo: hic ex plantis aut animalibus petendus, aliunde nusquam; quò simplicior & parcior, eò salubrior, senibus maximè, quibus quò minus viæ superest, eò minus ingerendum viatici. Qui ex carne animalium paratur, propter compagem, arcto fibrarum nexu contextam, dissolvi non facilem, & succum nimis validum ac nutrientem, valentiori stomacho etiam molestus, quantò indomitior debili & ægro? hinc carnivori, ut plurimùm graves, pingui aqualiculo, somnolenti, corporis & animi morbis obnoxiores, atque ævi brevioris; etenim post vocatas ad epulandum animalium

Horat. od. 3. lib. 1. carnes, contra quod ſapiens natura inſtituerat, longè veriùs quam *poſt ignem ætherea domo ſubductum, n va febrium terris incubuit cohors, ſemotique prius tarda neceſſitas lethi corripuit gradum.* Æſtate & locis calidioribus, carnis uſus magis nocens. Hâc apud Indos ſerò veſci non patitur valetudinis ratio; piſcibus etiam ſatiari impunè licet. An ideo minus à piſcium eſu ſanit ti metuendum? atque hos, modò ſit delectus in condimento, in ipſis febribus morbiſque plurimis, multò magis convaleſcentibus (ut Medicinæ Principes, Græci præſertim olim factitarunt) eti m nunc noſtratibus exhibere, tutum? quid ſi piſces pleroſque, ſubſtantiâ levi, tenerâ, ad coctionem facili, mitiore & minus putreſcente, carnibus ſalubriores dixeris, paradoxum forte videretur? non ita verò ſi his & illis præferenda moneas alimenta quæ ex plantis deſumuntur, levioris nimirum & temperatioris ſucci, coctu facilioris, pauciorisque excrementi, atque adeo ſanis & infirmis accommodatiora.

Journal de Siam pag. 226.

II.

PRIMIS parentibus lignum fructiferum & herbam ſeminalem dedit in eſcam, qui ſolus novit quæ cuique naturæ magis conveniant. Ruſtici & vitæ auſterioris diſciplinam amplexati, fructibus & frugibus, nec minus ſuâ ſorte, quemadmodum naſcentis orbis incolæ, contenti, longâ gaudent & viridi ſenectute, urbanis & aulicis alacriores, ac magis forſitan invidendi. Homo natus fruges conſumere; ex his varia parari curat ciborum & potuum genera, quorum præcipua, cereviſia, menſis Borealibus frequentior, & qui inter eſculenta primas vulgò ſibi vindicat panis, omni ætati, regioni, naturæ, conditioni & temperamento conveniens; cujus faſtidium ſemper peſſimum, non ita verò ſatietas; ciborum denique gratiſſimus & ſaluberrimus, modò optimè conficiatur, & ex tritico laudabili; non tamen ad vitam ita neceſſarius, ut illius uſu impunè carere nemo ſanus poſſit: doles quod te deficiat, cave ſtatim fame pereundum exiſtimes: ſcito præter fructus, in quibus omnia reperias quæ non ad vitam ſolum ac ſanitatem, ſed & ad delitias deſideraveris, herbas ubi neceſſe eſt non pecori tantum ſed homini naſci? quis alius illi cibus à primis rerum initiis ad diluvium? non ne aureâ hâc ætate, panis erat herbæ virides quas tellus de ſinu ſuo lubens proferebat? quot ſunt adhuc qui panem neſciunt & vivunt Neſtoreos annos? Populi præ cæteris ad utrumque mundi cardinem poſiti? deſine igitur triſtium querelarum, cum in ſummâ etiam annonæ penuriâ plurimæ tibi præſto ſint dapes, pane non minus commendabiles & ſalutiferæ, quas inter nullam oryzâ præſtantiorem dixerit niſi rerum Hygiaſticarum, ſeu ad ſanitatem tuendam & vitam producendam pertinentium, omnino rudis atque imperitus.

III.

ORYZA Hippocrati, nemini nunc incognita, Alexandri magni ætate in Græciam primum allata, radicibus eſt triticeis, culmis trium circiter cubitorum, ſtriatis, geniculatis, tritico craſſioribus ac magis rigidis: flores habet purpureos, folia longa, arundinacea, carnoſa, porro non abſimilia; in culmi cacumine non ſpicam ſed veluti jubam effundit milii modo in ramulos diviſam, in quibus ſemen utrinque impari ortu & alternatim, ovi figurâ, provenit; cortice ſubflavo, aſpero, ſupernè villoſo, & anguloſis ſtriis in longitudinem donato tectum, atque aſperâ ariſtâ armatum: paluſtribus ac riguis innaſ-

citur, & in ipsis aquis crescit; Vere seritur, serò maturescit, nec nisi sole plurimo; hinc Septentrionales regiones, licet humentes magis, tamen ut alsiosas respuit, nec ibi ad frugem potest pervenire. Hujus tria potissimum sunt genera; primum vulgare grano candido; alterum grano subrubente minoris pretii; tertium Botanicis nostris hactenus incognitum, grano nigro, ut rarissimum, ita suavissimum & saluberrimum, nec nisi ditioribus apud Indos reservatum: cujuscumque tandem sit generis oryza, non nisi pistâ seu cortice nudatâ omnibus locis venalis prostat: eligenda quæ dura, densa, gravis, nitida, recens & optimè repurgata. jam si qualitates requiras, adstrictionis quidpiam habere, atque adeo alvum mediocriter sistere concedimus, fortè etiam quod urinam moveat; sed quidquid contradicant Antiquorum nonnulli, asserere non dubitamus vix ullum in rerum naturâ reperiri alimentum, plurimi & benignioris succi, minus excrementitium, concoctu facilius, modò optimè paretur, vitæ nostræ principiis magis analogum, quod denique sanitatem præsentem conservare, fugientem retinere, amissam verò restituere, potentius valeat.

Viaggi di Ramusio Tom. 1. pag. 300. Histoire de Macaçar pag. 30.

IV.

ORYZA populis prope omnibus in usu, plurimis præcipua annona est & loco panis, quem etiam respuunt, tam dulci & salubri nutrimento semel assuefacti; huic Asiaticorum res cibaria prope omnis tanquam basi innititur; inde pulmentarium tantopere celebratum quod *pilav* vocant. Varios oryzam ad cibum & potum pro regionum diversitate præparandi modos, longum esset recensere: satis sit ex ipsâ potiones fieri suavitate & viribus vino non inferiores, ptisanas confici ægrotantibus gratissimas & saluberrimas, edulia demum parari delicatiori quoque palato placitura: cum lacte vaccino aut pingui carnium jure vulgò concoquitur, rarius in aquâ simplici solâ; qui modus ut expeditior, ita Indis Orientalibus magis frequens, apud quos hoc fere pulmento unicè victitant mulieres, servi, rustici, & infimâ de gente, quibus singulis Oryzæ sic paratæ unciæ tres aut quatuor ad summùm in diem sufficiunt: hâcce parabili & triobolari mensâ fœlices, firmâ corporis & animi functionùm integritate fruuntur, nullis propè turbata ægritudinibus, sed his minimum quas fere innumeras invehit serosa illuvies: nec mirùm cum una jucundæ, salubris, longiorisque vitæ parens sit, modicus simplexque cibus, nulli non ætati & temperamento salutifer, quidquid reclamitent helluones & qui nimiæ edacitatis causam grande aut fervens jecur immeritum faciunt, inepti sanè & ridiculi. vis rarus imò nullus tibi assideat Medicus, temperanti penè inutilis, alias ingratâ semper catharsi & frequentiori phlebotomiâ formidadilis, disce inter epulas esurire; fuge dubias illas & lautiores cœnas, medicantium nutriculas, quæ diverso omnis generis & succi cibariorum apparatu, corpus nostrum non tam alunt & firmant, quam inquinant & obruunt. Hinc ilias malorum & tot immaturi atque præcipites interitus: pauci etenim fato suo pereunt, sed incautâ vivendi ratione ultimam vitæ lineam facimus, quæ vix media futura erat.

M. de la Loubere voyage de Siam vol. 1. pag. 58.

Gasp. Bauhin Theatr. Botan. pag. 485.

V.

NON est vivere sed valere vitâ: qui frugi & sobrius curat ut valeat, ut sit nimirùm mens sana in corpore sano, verè vivit & sapit; contra immodici & intemperantes non tam malè vivunt, quam diu moriuntur: stulti qui

ſummam humanæ vitæ felicitatem, firmam nempe corporis & animi valetudinem, quanti facienda ſit, haud aliter quam perdendo cognoſcunt : amiſſam ægrè recuperaveris, præſentem ut retineas facilis eſt & compendiaria via, cautus ſis in victûs lege, ex ſimpliciori cibo ſume lætus ordinatâ quod ſatis eſt manu. rectè inſtitutâ vivendi ratione ſolâ, non ſanitatem modò ſervari, ſed morbos etiam fere omnes debellari poſſe contenderunt veteres primæ notæ Medici, nec immeritò. Optimum Cardiacorum & alterantium ut ſit medicamentum in alimento & alimentum in medicamento; utrumque eximium præſtabit Oryza, ſano, ægro, convaleſcenti æquè profutura, maximè ſi furno ſiccata, & in pollinem redacta, cum jure gallinaceo ad tenuis pulticulæ conſiſtentiam lento igne paretur; vales! bonum habitum conſervare, morbos ab acri ſero ut frequentiſſimos, ita magis timendos præcavere, atque acidorum vim infenſam, chronicorum affectuum parentem, infringere, nulla eſca potentior : deficiunt inopem venæ te ? à longâ ægritudine vix reſurgis ? non aliunde major ruenti & tenuato corpori accedet fultura, nec promptior in ſanguinem converti, jam quaſi chylus & ſemiſanguis : febricitas ? morbus te cruciat acutior ! ab ovis prudens caveto, fovent illa, ſale volatili plurimo & ſulfure, inſolentem humorum efferveſcentiam; ſanis etiam in calidis regionibus noxia, ægrotantibus mortifera : nec minus cavendum à conſumptis, expreſſis, deſtillatis, carnis elixæ ſorbitionibus, quæ partium ad putredinem inclinantium diverſitate, ſanguinem exagitant, languenti ventriculo faceſſunt negotium & ægrorum diſpendio ſæpius quam ſolatio exhibentur. *Quid ceſſas ? agedum ſume hoc ptiſanarium Oryzæ;* deficientem & nauſeabundum ſtomachum gratâ dulcedine demulcebit & reficiet, furentem bilis impetum ſedabit, comprimet inimicum calorem, motos componet humores, & in ſtabili pace continebit; opportuniſſimum alimentum, præſtantiſſimum medicamentum, & verè panacea.

Voyage de Congo pag. 155.

Horat. Satyr. 3. lib. 2.

Ergo Oryzæ uſus ſaluberrimus.

Aſſerebat Lutetiæ JOANNES-BAPTISTA-GABRIEL FRESSANT, Pariſinus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1694.

Apud Franciſcum Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographum.